

Fordi min mor introducerede mig til biblioteket, følte det fra begyndelsen som et hjemligt sted

Af Rachel Rost

Jeg var et udsat barn engang. Dagene var præget af mangel på mad, fattigdom, social kontrol og psykisk vold. Men sommetider, da jeg var for lille til at gå selv, tog min mor mig med på biblioteket.

Hun var til kærlighedsromaner og familiekroniker, og imens tullede jeg rundt i børneafdelingen. I begyndelsen, da jeg ikke selv kunne læse, var det billedbøger og tegneserier, der trak. Senere blev det hestebøger, detektivromaner, gysere og fantasy, jeg læste på biblioteket eller lånte med hjem. Hvis jeg ikke havde brugt biblioteket så meget, havde jeg aldrig blevet cand. mag. eller have stiftet Læs for Livet.

Fordi min mor introducerede mig til biblioteket, følte det fra begyndelsen som et hjemligt sted. Men langt fra alle udsatte har forældre, der kommer på biblioteket og indvier deres børn i bibliotekets mange koder. Hvem skal ellers gøre det? Jeg vil slå et slag for, at skolen tager ansvaret. Lad dem komme besøg med en klasse, få en rundvisning og en indvielse i, hvordan man reserverer og låner bøger. Er skolen ikke så opsøgende, kan biblioteket selv tage initiativ til et samarbejde. Hvis vi vil have de udsatte på besøg, kræver det, at de bliver taget hånd om, og at de virkelig får en indføring i, hvordan man bruger biblioteket. Måske har de endnu ikke et lånerkort. Så starter vi der.

Browsing – eller at græsse – er også en vigtig ting at lære, og en bibliotekar kan til sådan en rundvisning lære børnene og de unge, hvordan man finder en bog. Det er langt fra alle, der ved det, så det skal tilegnes for bunden. En vejledning kan fx bestå af råd, som at man ser titler på ryggene, hiver en bog ud, der lyder god, ser på forsiden om den ser spændende ud, læser bagsiden og evt. læser de første par linjer i bogen. Vi andre gør det rutinemæssigt, men det

er en teknik, der skal læres. Kan man det ikke, lukker de utroligt mange bøger sig for én, og man kan ikke overskue, hvordan man skal finde en interessant bog.

Mit barndomsbiblioteket var lidt grimt. Det lå i en betonklods, ikke ulig sådan en, jeg selv boede i. Indenfor var gule reoler og halvnussede møbler. Jeg følte mig hjemme der. Indretningen havde markører, jeg genkendte, og som tillod mig at være der, i mit grimme tøj (andet var der ikke råd til). I dag lader det til,

at bibliotekerne eftertragter at se ud som et designmuseum. Man vil gerne signalere, at man flyder i kulturel kapital med abstrakt kunst på væggene, café latté-hjørne og designermøbler. Jeg ville aldrig have følt mig hjemme sådan et sted. Misforstå mig ikke: Et bibliotek behøver ikke være grimt for at tiltrække udsatte, men hver klasse i samfundet har sin æstetik, og når man går efter designer-looket, signalerer man, at her er vores "kunder" eliten. Kan vi dog ikke lande et sted midt i?

Hvordan kommer børne- og ungdoms-afdelingen mest udsatte børn og unge i møde? For det første er denne gruppe ofte bogfremmede. Det vil også sige, at de ikke altid kender - de for andre børn almindelige - genrebetegnelser. "Fantasy" siger dem tit ikke noget. Når de selv skal forsøge at sætte ord på fantasy-genren, kalder de oftest denne type bøger for "eventyr". Ord som "krimi", "realisme" og "skøn- eller faglitteratur" siger dem heller ikke meget. Så skilte, der beskrive genrer på en mere hverdagsagtig måde, vil være inkluderende for disse børn og unge. "Fantasy" kunne beskrives som "Knald

på fantasien", "Krimi som "Forbrydelse og mysterier." Mange udsatte børn og unge søger også en genre, de selv kalder "drama" og som fx handler om nogle, der bliver uvenner, om sladder, kærestesorger etc. "Drama" kan bestemt være en overskrift, når man indretter et bibliotek.

En hel del udsatte unge læser ikke aldersvarende. En socialpædagog fortalte fx, at hun havde prøvet at tage en flok drenge med på biblioteket, men de var gået direkte til musik og film, fordi de bøger, de kunne læse, stod inde på børnebiblioteket, og det var for ydmygende at gå der ind. De senere par år er der heldigvis kommet flere letlæsningsbøger for unge. Bl.a. mellem_rum-serien, som Læs for Livet har været med til at udvikle. Denne type bøger bør være meget synlige i en ungeafdeling. De behøver heller ikke at få mærkaten "letlæst", men kan hedde "hurtigt læst" eller lignende for at løfte mere af skammen fra de unges skuldre. Det er i alle fald vigtigt, at de letlæste ikke forsvinder på hylderne. De er smalle i ryggen og bliver hurtigt overset, hvis ikke de får lov til at stå med forsiden fremad.

Et biblioteksrum kan blive langt mere inkluderende, når blot vi kommer hullerne i de udsatte børn og unges viden i møde. Og når vi præsenterer bøgerne på en måde, som de forstår. Får vi disse børn og unge til at læse mere, kan det forandre hele deres livsbane. Blandt udsatte elever i 9. klasse i kommunale grundskoler er det kun 30 pct., som tager alle syv obligatoriske prøver i folkeskolens afgangsprøve. Blandt ikke-udsatte er andelen 89 pct. Det er en enorm forskel. Læsning er fundamentet i skolen, og trænes den, så lettes gangen gennem uddannelses-systemet, og de udsatte får større odds for et godt liv.

Det starter med sproget og litteraturen.

